

Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos

2018 m. kovo 19 d.

Pasaulio ekonominė plėtra yra sustiprėjusi. Didesnį ūkio aktyvumą lemia pagyvėjusios investicijos ir su tuo susijusi veržlesnė tarptautinė prekyba, prisideda ir toliau vykdoma skatinamoji ekonominė politika. Didesnė, nei tikėtasi, ūkio plėtra stebima įvairiuose pasaulio regionuose. Ji gerokai labiau, nei prognozuota, yra suintensyvėjusi išsivysčiusiose šalyse, ypač JAV ir euro zonoje. JAV ūkio raidą ir jos perspektyvą veikia ne tik pagerėjusi tarptautinė aplinka, silpnėjęs JAV dolerio kursas, bet ir vykdoma mokesčių reforma. Numatoma, kad ji jau artimiausiais metais skatins ūkio plėtrą, nes darys didinamąjį poveikį įmonių investicijoms ir namų ūkių vartojimui. Skatinamoji ekonominė politika ir pasikeitusi ūkio padėtis (padidėjęs vartotojų ir įmonių pasitikėjimas, gerėjanti situacija darbo rinkoje, sustiprėjusi užsienio prekyba) lemia didesnį ekonominį augimą ir euro zonoje. Besivystančių šalių ekonominės raidos perspektyva kol kas keičiasi mažiau, tiesa, šiek tiek palankesnė už prognozuotą numatoma ekonominė raida žaliavas eksportuojančiose šalyse, pvz., Rusijoje.

Tarptautinė ekonominė aplinka turėtų skatinamai veikti Lietuvos eksportą, tačiau šiemet eksportas vis dėlto turėtų augti mažiau nei pernai. Nors ekonominis aktyvumas Europos Sąjungoje (ES), kaip numatoma, 2018 m. didės maždaug tiek pat, kiek didėjo 2017 m., tačiau kai kuriose Lietuvai svarbiose užsienio prekybos partnerėse, pvz., Latvijoje ir Lenkijoje, jo augimas sulėtės. Latvijos ir Lenkijos realusis BVP pernai ūgtelėjo daugiau nei 4,5 proc. Jo augimą skatino ne tik suaktyvėjusi užsienio prekyba, bet ir išaugusi vidaus paklausa. Pastarosios augimas 2018 m. prognozuojamas mažesnis. Ekonominio aktyvumo augimui tose šalyse lėtėsiant, lėčiau jose turėtų didėti ir importas. Mažiau palanki importo perspektyva numatoma ir kitoje svarbioje užsienio prekybos partnerėje – Rusijoje. Čia importas 2017 m. ūgtelėjo ypač daug – maždaug šeštadaliu. Importo augimą Rusijoje skatino ne tik aktyvėjanti vidaus paklausa, bet ir atkuriamos atsargos. Numatoma, kad šioje šalyje ūkio aktyvumas ir toliau pamažu didės, tačiau nesitikima, kad importas kils tiek daug, kiek kilo pernai.

Svarbus Lietuvos ūkio plėtros veiksnys bus investicijos. Aktyvėjanti eksportuojamų produktų paklausa skatins įmones gausinti investicijas, ypač į gamybinių pajėgumų plėtrą. Augant eksportuojančiajam ekonomikos sektoriui, paprastai didinamos investicijos į mašinas ir įrenginius, transporto priemones, o tai didina importą, nes nemaža dalis gamybos priemonių įvežama iš kitų šalių. Tai išplečia gamybinius pajėgumus, o jie kuria pridėtinę vertę. Kuriamą pridėtinę vertę padidina ir su statybomis susijusios investicijos. Jos prisideda ne tik prie kapitalo, kaip gamybos veiksnio, gausinimo, bet ir prie statybų sektoriaus aktyvumo trumpuoju laikotarpiu. Anksčiau labai sumažėjusios, 2017 m. tokios investicijos pradėjo atsigauti. Jas didino negyvenamųjų pastatų ir inžinierių statinių statybos, kurias galima sieti su padidėjusiu ekonominiu aktyvumu ir didesnėmis valdžios sektoriaus išlaidomis investicijoms. Pastarosios šiemet turėtų būti dar gausesnės, nes po dvejus metus trukusio nuosmukio turėtų gerokai suintensyvėti lėšų iš ES paramos fondų srautas. Būtent jų pagausėjimas ir turėtų lemti daugiau nei pernai šalyje didėjančias investicijas.

Ūkio plėtra bus mažiau veržli nei 2017 m., tačiau ji bus nemenka. Ūkio augimą palaikys ne tik didėsiantis eksportas ir investicijos, bet ir privatusis vartojimas. Nors darbo sąnaudos jau ir dabar yra gerokai padidėjusios, mažėjantis nedarbas ir intensyvėjanti įtampa darbo rinkoje skatins kelti darbo užmokestį, jį didins ir dar kartą kilstelėtas minimalusis darbo užmokestis. Taigi, gyventojų pajamos turėtų ir toliau augti, o tai sudarys sąlygas skirti daugiau išlaidų vartojimui. Per pastaruosius keletą metų privatusis vartojimas augo bene stabiliausiai – maždaug 3,9–4,5 proc. per metus. Padėtis darbo rinkoje buvo palanki dirbantiesiems, jų pajamos kiekvienais metais buvo vis didesnės. Panaši ekonominė aplinka vyraus ir visu prognozuojamu laikotarpiu, todėl privačiojo vartojimo raida pastebimai prisidės prie viso ūkio aktyvumo augimo. Dabar numatoma, kad realusis BVP 2018 m. padidės 3,2, o 2019 m. – 2,7 proc.

Bendroji metinė infliacija tebėra padidėjusi, tačiau ji ima mažėti. Prieš keletą mėnesių infliacija sudarė 4,6 proc., o pastaruju metu ji yra maždaug 1 procentiniu punktu mažesnė. Toks infliacijos pasikeitimas nėra atsitiktinis ir nėra būdingas tik Lietuvai. Pastaruju metu mažiau, nei praėjusių metų viduryje, keičiasi pasaulinės maisto žaliavų kainos. Esant nemenkai maisto žaliavų pasiūlai ir gana didelėms jų atsargoms, maisto žaliavų kainos nebekyla tiek, kiek jos kilo 2016 m. pabaigoje ir 2017 m. pradžioje. Todėl ir maisto kainos vartotojams nebekyla tiek, kiek kilo prieš keletą mėnesių. Tai pasakytina apie mėsos, pieno ir jo produktų, nealkoholinių gėrimų kainas. Šiek tiek mažiau brangsta ir degalai, nes, nors pasaulinės naftos kainos tebekyla, jos kyla truputį

mažiau nei anksčiau. Tokie tarptautinės ekonominės aplinkos veiksniai mažina infliaciją ne tik Lietuvoje, bet ir kaimyninėse šalyse – Latvijoje ir Estijoje.

Pasikeitė ne tik su žaliavų rinkomis labiausiai susijusių, bet ir kitų kainų raida, tiksliau, sulėtėjo paslaugų kainų kilimas. Prieš keletą mėnesių paslaugų kainų metinis augimas viršijo 7 proc., o pastaruoju metu jis sudaro apie 5 proc. Toks šių kainų raidos pasikeitimas kol kas rodo ne pamatinius ūkinės plėtotės pokyčius, o labiau tai, kad išnyksta trumpalaikiai kainų svyravimai. Šiam pasikeitimui nemažai įtakos turi gerokai mažiau kylančios susisiekimo oro transportu kainos, kurios praėjusių metų viduryje augo net 20–30 proc. Pašalinus nepastoviausių kainų poveikį, matyti, kad bendras paslaugų kainų kilimas lėtėja nedaug ir tebėra nemažas. Tokia paslaugų kainų tendencija atspindi tolesnį darbo sąnaudų augimą ir didėjančios vidaus paklausos daromą poveikį.

Numatoma, kad šiemet bendroji metinė infliacija Lietuvoje bus mažesnė nei pernai. Infliaciją jau šiuo metu mažiau didina ir toliau mažiau didins pasaulinių žaliavų – tiek maisto, tiek energijos – kainų kaita, mažiau nei pernai bus didinami akcizai, ne tiek daug, kiek praėjusiais metais, turėtų kilti ir paslaugų kainos. Prognozuojama, kad 2018 m. infliacija sudarys 2,7 proc. (pernai ji buvo 3,7 %).

Numatoma Lietuvos ekonomikos raida 2017–2019 m.

	2018 m. kovo mėn. prognozė ^a			2017 m. gruodžio mėn. prognozė		
	2017 ^b	2018 ^b	2019 ^b	2017	2018	2019
Kainų ir sąnaudų kaita (% , pokytis per metus)						
Vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal SVKI	3,7	2,7	2,2	3,7	2,6	–
BVP defliatorius ^c	4,0	2,6	2,2	3,4	2,3	–
Darbo užmokestis	8,5	6,7	6,0	7,9	6,1	–
Importo defliatorius ^c	4,1	2,6	1,7	4,3	2,6	–
Eksporto defliatorius ^c	5,8	2,3	1,6	5,8	2,3	–
Ekonominis aktyvumas (palyginamosiomis kainomis; %, pokytis per metus)						
Bendras vidaus produktas ^c	3,9	3,2	2,7	3,6	2,8	–
Privačiojo vartojimo išlaidos ^c	4,2	3,7	3,5	4,2	3,6	–
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos ^c	1,5	1,1	1,1	1,5	1,1	–
Bendrojo pagrindinio kapitalo sudarymas ^c	5,1	6,3	5,5	4,7	5,4	–
Prekių ir paslaugų eksportas ^c	11,0	5,7	4,6	9,4	4,5	–
Prekių ir paslaugų importas ^c	13,2	6,0	5,4	11,8	5,2	–
Darbo rinka						
Nedarbo lygis (vidutinis metinis; %, palyginti su darbo jėga)	7,1	6,7	6,6	7,1	6,8	–
Užimtųjų skaičius (% , pokytis per metus) ^d	–0,5	–0,3	–0,3	–0,3	–0,3	–
Išorės sektorius (% , palyginti su BVP)						
Prekių ir paslaugų balansas	1,1	0,6	–0,1	0,8	0,0	–
Einamosios sąskaitos balansas	–0,1	–0,8	–1,6	–1,1	–1,5	–
Einamosios ir kapitalo sąskaitų balansas	1,1	1,1	0,6	0,3	0,4	–

^a Makroekonominių rodiklių prognozės parengtos pagal informaciją, paskelbtą iki 2018 m. vasario 14 d.

^b Prognozė

^c Pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką

^d Nacionalinių sąskaitų duomenys; užimtųjų skaičius apibrėžiamas pagal vidaus koncepciją